

Ioana Vârsta

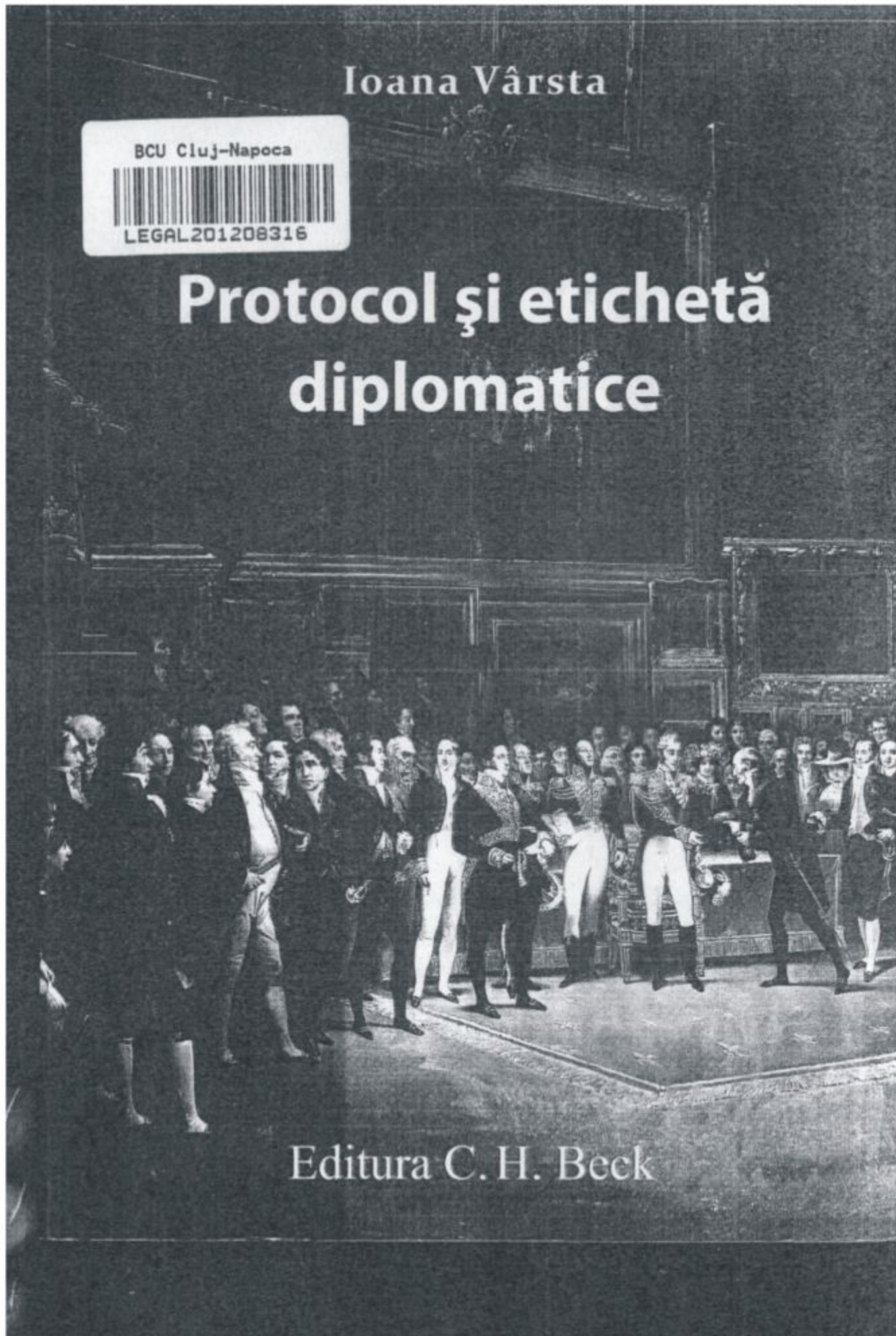
BCU Cluj-Napoca

LEGAL201208316

Protocol și etichetă diplomatice

Editura C. H. Beck

AVERTISMENT!

Având în vedere amploarea lustră de fenomenul fotocopierii lucrărilor de specialitate, mai ales în domeniul Dreptului, atragem atenția că, potrivit art. 14 și 140 din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, reproducerea operelor sau a produselor purtătoare de drepturi conexe, dacă respectiva reproducere a fost efectuată fără autorizarea sau consimțământul titularului drepturilor recunoscute de legea menționată, constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare sau cu amendă. Prin reproducere, conform legii, se înțelege realizarea, integrală sau parțială, a uneia ori a mai multor copii ale unei opere, direct sau indirect, temporar ori permanent, prin orice mijloace și sub orice formă.

Nu vă faceți părtași la distrugerea cărții!

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României VÂRSTA, IOANA

Protocol și etichetă diplomatice / Ioana Vârsta. -

București : Editura C.H. Beck, 2011

Bibliogr.

ISBN 978-973-115-863-1

316.472.42:341.7

Imaginea de pe coperta 1

Charles X distribuând des récompenses aux artistes, à la fin du Salon de 1824 au Louvre

Autor - François Joseph HEIM (1787-1865)

Anul realizării - 1825

Anul în care are loc scena - 1824

Dimensiuni - 256 x 173 cm

Tehnica - ulei pe pânză

Mișcarea artistică - neoclasicism

Locul expunerii - Musée du Louvre (Paris)

Copyright - RMN / Gérard Blot

Detalii referitoare la contextul istoric, la personajele ilustrate, precum și la semnificația și cadrul în care se desfășoară scena ilustrată sunt prezentate pe extensia copertei 4.

Redactor: Laura Trifa

Ioana Vârsta, absolventă a Facultății de Drept a Universității din București și a Facultății de Automatică a Universității Politehnice din București (sper să îmi ierte indiscreția!), specializată într-o zonă aproape străină formației sale universitare – comunicare și relații publice – oferă cititorilor un volum despre protocol și etichetă. Am omis cu bună știință calificativul *diplomatice*, prezent în titlu, pentru că am convingerea că rezultatul eforturilor autoarei, chiar dacă pare dedicat diplomaților și celor, relativ puțini, care au acces în cercul restrâns al puterii politice, în realitate este util și acelor care – din obligație, dintr-o sinceră pornire interioară sau, de ce nu?, din snobism – trebuie sau își doresc să știe cum să se poarte ... în lume.

Tocmai din acest motiv am acceptat să scriu câteva rânduri despre o carte ce tratează un domeniu departe de preocupările mele obișnuite, dar pe care am avut ocazia să îl cunosc, mai mult sau mai puțin empiric, de-a lungul carierei. Am ajuns astfel să conștientizez, în afara oricărei lecturi de specialitate, importanța regulilor de protocol și etichetă nu numai în politică și diplomație, ci și în administrație, în structurile vieții universitare și, nu în ultimul rând, în cadrul entităților private cu ambiții de actori importanți pe scena economică.

Nu este vorba aici doar de faptul, afirmat și demonstrat în cadrul lucrării, că regulile de protocol și etichetă conțin o simbolistică a puterii – pe diferite paliere și în diferite forme – pe care o reprezintă sau o dețin cei care le practică, ci și de un aspect relativ asemănător cu domeniul dreptului: regulile de procedură sunt cele care asigură funcționarea oricărui sistem juridic; în absența lor sau dacă ele există, dar sunt ignorate și încălcate, aplicarea legii rămâne o simplă iluzie. Tot astfel, protocolul și eticheta nu sunt altceva decât proceduri indispensabile nu numai relațiilor din cadrul instituțiilor publice și al structurilor private, ci – mai ales – raporturilor acestora cu persoane din afara lor. Nu mă refer aici doar la necesitatea evidentă ca orice funcționar public sau angajat privat să știe cum să se comporte în relația cu cetățeanul sau cu clientul, ci și la momente sau evenimente inevitabile sau indispensabile în viața unei instituții sau corporații, cum sunt întâlnirile de negociere, mesele de lucru, recepțiile, conferințele, care presupun și impun un anumit profesionalism în organizarea lor și anumite principii de desfășurare, care ar trebui să fie dominate de regulile de protocol și etichetă.

Iată de ce cred că această lucrare are un cerc mai larg de posibili destinatari, ea putând fi utilă oricărei instituții publice sau organizații private care dorește să își

organizeze relațiile interne și raporturile externe după principii care și-au dovedit valabilitatea și viabilitatea în timp (de altfel, un capitol – al nouălea – este special scris în acest scop, fiind intitulat „Organizarea și atribuțiile direcțiilor de protocol din instituții publice sau companii”).

Dar, mai mult decât atât, cartea Ioanei Vârsta poate fi o lectură atractivă și educativă pentru orice cititor, prins doar în plasa relațiilor cotidiene, însă fără responsabilități notabile la nivel instituțional. Mă refer atât la informațiile existente în text, interesante pentru oricine dorește să își îmbogățească cunoștințele cu elemente de istorie, heraldică, medalistică sau chiar drept internațional public (privilegiile și imunitățile diplomatice), cât și la regulile propriu-zise de conduită, care nu sunt neapărat complicate reguli de protocol și etichetă, ci, mai degrabă, reguli de elementar bun-simț pentru comportamentul în societate.

Din acest punct de vedere, alături de alte titluri, poate mai puțin specializate și mai mult destinate publicului larg, lucrarea de față m-a făcut să mă gândesc din nou, cu tristețe, la declinul aparent ireversibil al acestor reguli în societatea românească de astăzi...

Printre multe alte efecte negative ale comunismului s-a aflat, neîndoielnic, nu numai înlăturarea din viața publică sau chiar eliminarea fizică a celor care aveau obișnuința și voluptatea politetii, ci și o campanie ideologică sistematică, potrivit căreia acel tip de comportament era unul burghez, inadecvat „noii societăți” și, prin urmare, condamnat (deși, trebuie să recunosc, au existat și deviații de la această politică: îmi aduc aminte cu plăcere de o carte, scrisă de Dan Bihoreanu, „Mersi, pardon, scuzați”, publicată la Editura Tineretului prin anii 1968-1969...). Din păcate – și formula e eufemistică –, în cele două decenii care au trecut de la momentul Decembrie 1989, situația nu s-a îmbunătățit, ci dimpotrivă... Într-o societate în care tutuiala s-a generalizat și elegantul *dumneavoastră* a devenit injurios (cum atât de savuros scria Andrei Pleșu, în „Jurnalul Național” din 19 februarie 2004), iar liderii politici practică limbajul grobian și atitudinea încrunțat-agresivă, se pare că avem cu toții nevoie de un curs de protocol și etichetă; acesta, dacă nu ne poate schimba fundamental, ar putea măcar să mai cizeleze bavrurile unei conduite care nu folosește nimănui: nici celui care o practică și nici celor în fața cărora este practică.

Flavius A. Baias
Decan
Facultatea de Drept
Universitatea din București

Pe parcursul secolului XX, până la finalul acestuia, au fost adoptate o serie de regulamente protocolare în țările din Europa, Canada și SUA. În continuare au fost păstrate unele deosebiri între protocolul țărilor monarhice și al celor de tip republican, dar ceremonialul existent altădată și pompa tradițională au scăzut simțitor și nu mai au aceeași grandoare. Protocolul occidental, ca de altfel și cel oriental, au păstrat esențialul, constituind un instrument eficient de reprezentare în viața politică internă și cea internațională, adaptat la această perioadă istorică.

Regatul Unit al Spaniei

Prima țară care legiferează protocolul este Spania, prin adoptarea, la 1983, a Regulamentului General de Precăderi. Acesta este o reflectare a organizării constituționale a statului spaniol format din regiuni autonome, stabilind, în acest sens, o nouă concepție politică a protocolului și ceremonialului, materializată în practică prin Direcția Protocolului de Stat – centrul coordonator al multiplelor servicii de protocol din țară.

Meritul elitei politice spaniole constă în faptul că a reușit să creeze servicii viabile de protocol nu numai la nivelul administrației publice centrale, ci și la nivelul regiunilor autonome și al structurilor administrației publice locale – realitate care plasează Spania în rândul țărilor iubitoare de civilizație și o transformă în promotoarea unui protocol de excepție.

Republica Franceză

Franța legiferează ordinea protocolară abia în 1989, cu șase ani mai târziu decât Spania, dând o prioritate nuanțată ceremoniilor oficiale, determinării rangurilor și precăderilor autorităților publice. În afară de faptul că în documentul adoptat este fixată ordinea ierarhică a conducerii de vârf a Republicii Franceze, se specifică, pentru prima oară, precăderile ex-președinților și ale foștilor prim-miniștri după criteriile vechimii în post¹⁰¹, rangurile și precăderile nefiind delegate nimănui, ceea ce constituie un element pozitiv, întrucât toți cei care asistă la ceremoniile publice ocupă în cadrul acestora locul corespunzător gradului sau funcției deținute, și nicidecum locul autorităților pe care le reprezintă.

¹⁰¹ Jean SERRES, *Manuel pratique de protocoles*, Paris, 1992, p. 488

Având în vedere că Decretul adoptat cu privire la ordinea protocolară în Franța vizează numai sfera ceremoniilor oficiale și faptul că precăderile au creat întotdeauna probleme delicate, s-a decis, la sugestia serviciilor de protocol, de a alătura la documentul de bază o serie de recomandări, care pot fi aplicate în funcție de rangul personalităților, locuri și circumstanțe.

Republica Italiană

De un protocol bine structurat se bucură și Republica Italiană care, spre deosebire de normativele franceze, împarte autoritățile publice în patru categorii, ierarhia de vârf fiind constituită din președinții celor două Camere ale legislativului italian, Prim-ministrul, Președintele Curții Constituționale, urmați de alte autorități de rang mai mic.

Șefii misiunilor diplomatice își ocupă locul în sistemul protocolar italian după episcopi și arhiepiscopi, ceea ce creează o vădită diferență, în comparație cu ordinea protocolară franceză,⁶ care prevede plasarea ambasadurilor străine la ceremoniile publice imediat după membrii Guvernului.

De remarcat este faptul că Regulamentul protocolar italian acordă prioritate membrilor Guvernului în raport cu deputații și senatorii. În același mod statuează și protocolul francez. Analiza comparativă a celor două sisteme de protocol de tip republican ne permite să constatăm că normativele italiene au un caracter schematic și nu cuprind numărul necesar de precizări privitor la ceremoniile publice, ranguri și precăderi, acordarea diverselor onoruri etc. pe care le prevede Regulamentul francez, deși, trebuie să recunoaștem, ordinea generală de precăderi a corpurilor este prevăzută.

Regatul Belgiei

Ordinea protocolară din Regatul Belgiei, care nu a fost aprobată printr-un decret regal, așa cum s-a procedat în cazul Spaniei sau în cel al Franței, ci este rezultatul unui consens oficial provizoriu între ministerele afacerilor externe, apărării naționale, justiției și cel de interne (ultimul fiind responsabil de protocol conform decretului lui Napoleon, încă din 13 iulie 1804). Conform listei oficiale de precăderi, după rege și membrii familiei regale, locurile de precădere le revin cardinalilor, nunțului apostolic, Decanului Corpului Diplomatic, Președintelui Parlamentului European, acesta fiind urmat de președinții Senatului și Camerei Deputaților, Prim-Ministru, viceprim miniștri, Președintele Consiliului de Miniștri al Uniunii

Europene etc. Ordinea protocolară mai prevede plasarea ambasadorilor străini după membrii Cabinetului de Miniștri¹⁰³, care înainte îi precedau, precum și acordarea de precăderi marelui mareșal al Curții și damelor de onoare ale Reginei, poziții care nu se întâlnesc la celelalte monarhii europene.

Diferența dintre protocolul monarhic belgian și cel spaniol constă în faptul că primul acordă precădere cardinalilor, nunțului apostolic și apoi conducerii legislativului și executivului, pe când cel spaniol procedează invers, plasând în prim plan după familia regală pe prim-ministru și președinții celor două Camere ale legislativului și apoi slujitorii de cult. Locurile de plasament ale ambasadorilor străini acreditați pe lângă regii Belgiei și Spaniei coincid, ceea ce ne face să credem că ambele monarhii tind să omologheze protocolul și să pună pe principii de egalitate reprezentanții diplomați.

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord

Ordinea protocolară în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord are o serie de particularități care îi dovedesc complexitatea și unicitatea între monarhiile europene. Regulile de precădere în vigoare de la Curtea St. James comportă două liste – una pentru bărbați, alta pentru femei, fapt ce diferențiază protocolul din această țară. În prezent, Regina Elisabeta a II-a, care este șeful statului, ocupă rangul maxim în stat, fiind urmată de ducele de Edinburgh, Prințul Charles de Wales, soția sa, prinții regali și alți membri ai familiei regale.

Ordinea protocolară britanică atribuie o mare prioritate lorzilor, care sunt, totodată, și membri ai Guvernului sau dețin alte funcții importante în stat, precum și marchizilor, vicontilor și baronilor. Lista de precăderi prevede acordarea anumitor locuri în ierarhia politică cavalerilor – deținătorilor de diferite ordine istorice (Sfântul Andrei, Steaua Indiei, Marea Cruce, Sfântul Mihail, Sfântul Gheorghe etc.).

A doua listă care stabilește ordinea de precădere a damelor este inspirată din prima și plasează în prim-plan regina, aceasta fiind urmată de prințesa de Wales, fiica suveranului și alte persoane importante. În rest, acest tablou este identic cu primul, fiindcă reflectă în aceeași ordine titlurile nobiliare feminine și toate gradele care urmează.

¹⁰³ Jean SERRES, *op. cit.*, p. 521